

ADABIYOT HAYOT VA HAQIQATNING BADIY TALQINIDA

*Amonova Shaxnoza Abdalimovna
Sirojova Nasiba Eshniyozovna
Chirchiq shahar kasb – hunar maktabi*

Annotatsiya: Maqolada adabiyot darslarida o`quvchilarga hayot va haqiqatni badiiy singdirish, ijtimoiy masalalarni o`rgatishda adabiy boylklarni qo`llash masalalari muhokama etiladi. Undan tashqari yosh avlodlarimizga berilgan to`g`ri tarbiya yuksak milliy axloq va e`tiqod kelajagimizni xayrli bo`lishini, millatimiz obro`sini va nufuzini saqlab qolishimizni va uni yanada yuqori cho`qqilarga ko`tarishimiz kerakligi haqida so`z boradi.

Kalitso`zlar: adabiyot, hayot, axloq, e`tiqod, haqiqat.

KIRISH

Mamlakatimiz rahbari Sh.Mirziyoevning 2017-yilning 19-sentyabrida BMT minbariga chiqib so`zlagan nutqida ham aynan yoshlar masalasi, yosh avlod tarbiyasi eng dolzarb muammolardan ekanligi aytib o`tilganedi...., odamlar birinchi navbatda, yoshlarning ong-u tafakkurini ma`rifat asosida shakllantirish vatarbiyalash eng muhim vazifadir. Buning uchun yosh avlodni ijtimoiy qo`llab-quvvatlash, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish borasidagi ko`ptomonlama hamkorlikni rivojlantirish lozim, deb hisoblayman degandilar.

Millat tarbiyasi hamma zamonlarda ham eng dolzarb masala bo`lib kelgan. Sharq mutafakkirlari farzand tarbiyasiga alohida e`tibor berib kelganlar. “Kalila va Dimna” nomi bilan mashhur bo`lgan hindlarning “Panchatatra” (Besh hikmat), “To`tinoma” shuhrat qozongan “Shukasaptati” (To`tining yetmish hikoyasi), Yusuf Xos Xojibning “Qutatg`ubilig” (Baxtsaodatgayo`llovchibilim), Muslihiddin Sa`diyning “Guliston” va “Bo`ston”, Nosiriddin Rag`buziyning “Qissasi Rag`buziy”, Alisher Navoiyning “Maxbulqulub” (Ko`ngillarning sevgani), “Hayratul-abror” (Yaxshikishilarning hayratlanishi), Gulxaniyning “Zarbulmasal” kabi o`nlab durdona asarlari ko`pasrlarda vomida farzandlar tarbiyasida dasturulamal vazifani o`tab kelmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Bizga ma`lumki, sharq xalqlarida milliy an`ana, urf-odat, udum va hattoturmush tarzlaridabir-birigayaqinlik, o`xshashlik, qadriyatsirliumumiylik mavjud. Mana shu jihatlar G`arb xalqlaridan farqli, o`laroq Sharq xalqlarida o`zigaxos fazilatlar paydo qilganki, bunda biz yuqorida nomlarini qayd etgan tarbiyaviy asarlarning alohida o`rni bordebo`ylaymiz.

Ma`lumki, Sharq xalqlari hayotida ota-ona va farzandlar o`rtasidagi munosabatlar,

mehmonnavozlik, sahovatpeshalik kabi fazilatlar g'arb xalqlaridan tub danfarqqiladi. Buborado o'zbek xalq i hamboshqalarga ibrat bo'larli fazilatlarga ega. Masalan er-xotin o'rtasidaginikohniharikkalajinsvakilitomonidan muqaddas deb bilishi va uni umr bo'yi saqlab qolishga bo'lgan intilishi, shuningdek otalartomonidan farzandlargako'rsatilayotganmehr, ularniulg'aytiribjamiyatgafoydalis haxsetib, tarbiyalashgabo'lganintilish, farzandlarningota-onalargabo'lgan g'amxo'rliigi, ularningkeksaygan, kuchdanqolgan yoki kasalmand bo'lganlarida parvarishlashga bo'lgan intilishlari mana shusharqona tarbiya mahsuli bo'lib, uni har bir ota-ona yoki farzand maxsus buyruqyokiko'rsatmaorqaliemas, balkio'zxohishibilanvijdonanbajarishiumumsharqon atarbiyamahsulidir.

Buboradadiniyta'limtarbiyaninghammunosibo'rnibo'lib, "Qur'oniKarim" va "Hadisi Sharif"larda bayon qilingan ibratli kalimalar va ularningma'nosinito'g'ritalqin etishningmuhimahamiyatibor.

J. To'lanov o'zining "Qadiryatlar falsafasi" kitobida "Jamiyat taraqqiyotiquyibosqichlardanyuqoribosqichga, o'tmishdankelajakatomonrivojlanibborgan sari ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy, siyosiy taraqqiyotga xalq ommasining roli, g'ayrati, uyushqoqligiortib vachuqurlashib, insonamaliy faoliyatijadallashibboradi. Bu umuminsoniyatga xos qonuniyatdir. Jamiyatimiz tarixiy maqsadlariningko'lami keng. Inson shaxsi barkamol bo'lsa, faol mexnat qilsa, ijtimoiy-siyosiyishlardafaolishtiroketsa, mamlakatimizshuqadartezrivojlanadivamustahkamlanadi. Insonningijodi, tashabbusijamiyatimizningkuchivahayotiyiliginingengmuhimmanbaidir" debta'rif bergan.

Darhaqiqat, oldimizgarivojlangandemokratikhuquqiyjamiyatqurishnimaqsad qilgan ekanmiz eng avval ushbu jamiyatni quruvchi fuqaroni ya'ni hartomonlamayetukkomilinsonni tarbiyalabyetishtirishimiz zarur.

Mustaqilligimizningdastlabkikunlaridanoqbuishgajadalkirishildi. Ayniqsata'lmni islohqilish1997-yilavgustoyidaqabulqilingan"Ta'limto'g'risida"gi va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risida"gi qonunlar hamdaularning bajarilishini muvoffaqiyat bilan olib borish jamiyatimiznng shu 24-yildavomidajadalrivojlanishinita'minladi. YurtboshimizI.A.Karimov"MenAbdullo Avloniyning "Tarbiya biz uchun yo hayot - yo mamot, yo najot - yohalokat, yo saodat - yo falokat masalasidir" degan fikrini ko'p mushohada qilaman. Buyuk ma'rifatparvarning bu so'zlari asrimiz boshida millatimiz uchun qanchalarmuhim va dolzarb bo'lgan bo'lsa, hozirgi kunda biz uchun ham shunchalik, balkiundan ham ko'ra muhim va dolzarbdir. Chunki ta'lim-tarbiya ong mahsuli, lekinayni vaqtda ong darajasi va uning rivojini ham belgilaydigan omildir. Binobarin, ta'lim-tarbiya tizimini o'zgartirmasdan turib ongni o'zgartirib bo'lmaydi. Ongnitafakkurni o'zgartirmasdan turib esa biz ko'zlagan oiliy maqsad-ozod va

obodjamiyatnibarpoetibbo‘lmaydi”deganedilar.

Milliy qadriyatlarimiz bo‘lmish tarixiy shaxslar, buyuk allomalarimizningqadriyatlaritiklanishinimustaqilligimizningdastlabkiyillaridaroyber ganiqtisodiyvasiyosiybo‘xtonlarsharoitidaamalgaoshirganimizchinakamqahramonlikb o‘lib,buninguchunxalqimizyurtboshimizdanminnatdordir.

XULOSA VA MUNOZARA

Xulosaqilibaytadigan bo‘lsak agarda biz yoshlarnima’naviy dunyosiniboyitmoqchi bo‘lsak, ularning tarbiyasida yuksak natijalargaerishmoqchi bo‘lsakyuqoridaaytilganfikrlargabefarq bo‘lmasligimiz kerak vabu sohada keskinozgarishlarqilishimizzarur.

Shundan kelib chiqadiki, yosh avlod bizning kelajagimiz, ularga berilganto‘g‘ritarbiyayuksakmilliyaxloqvae’tiqodkelajagimizxayrilibo‘lishini,millatim izobro‘sinivanufuzinisaqlabqolishimiznivauniyanadayuqoricho‘qqilarga ko‘tarishimizni ta’minlaydi. Bu ishda bizgaeng yaxshi qo‘llanmaqanday janr va yo‘nalishda bo‘lmasino‘zidaaxloqiy g‘oyalar, ibratli jumlalarniaks ettirgan adabiyotlar bo‘lib qoladi. Radio va televideniya, teatr, kino san’ati,musiqavatasviriyisan’at bu ishdabizgako‘makberadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. S.Dolimov“Qobusnoma”Tosh.O‘qituvchinash,2006-yil.
2. J.To‘lanov“Qadryatlarfalsafasi”Tosh.O‘zbekistonnash.1998-yil.
3. Hasanova, N. K. (2021). Possibilities of musiceducation and upbringing in theformation of personal maturity. *ISJ Theoretical &Applied Science*, 08 (100),<http://s-o-i.org/1.1/TAS-08-100-79>
Doi:<https://dx.doi.org/10.15863/TAS.2021.08.100.79>
4. O‘zbekiston Davlat Milliy Universiteti “Ma’naviysalohiyati”Tosh.2009-yil.
4. Raxmatulloh Nosir“Olamyizinobodqil’Tosh.Yangi asr avlodi nash.2004-yil